

# การเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเชียงใหม่แบบพื้นบ้าน\*

ปรีชา ปริญญลักษณ์<sup>1/</sup> นพวรรณ ชมชัย<sup>2/</sup>

## บทคัดย่อ

การศึกษาการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเชียงใหม่แบบพื้นบ้าน ภายใต้สภาพการเลี้ยงดูของเกษตรกรในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี ดำเนินการโดยการแจกไก่ผสมพื้นเมือง - เชียงใหม่ คณะเพศอายุ 4 สัปดาห์ ให้แก่เกษตรกรจำนวน 12 ครอบครัว ๆ ละ 20 ตัว แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 ครอบครัว ทำการเลี้ยงไก่แบบปล่อยให้หาอาหารกินเองในตอนกลางวัน และรังคอกในตอนกลางคืน โดยมีการให้อาหารเสริมแก่ไก่กินวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและเย็น เกษตรกรกลุ่มที่ 1 จะให้อาหารเสริมคุณภาพดี คือ อาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อระยะแรกผสมข้าวเปลือกอัตรา 1 : 1 (มีโปรตีนเฉลี่ย 13.5%) ส่วนเกษตรกรกลุ่มที่ 2 จะให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ คือ ข้าวเปลือกล้วน ๆ (มีโปรตีน 6 %) ทำการทดลองจนกระทั่งไก่มีน้ำหนักตัวประมาณ 1.5 กก.

ผลการทดลองปรากฏว่า ไก่ลูกผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเลี้ยงแบบปล่อยได้ โดยในการให้อาหารเสริมคุณภาพดีนั้น จะทำให้ไก่มีการเจริญเติบโตและใช้เวลาในการเลี้ยงดูน้อยกว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ แต่จะทำให้ต้นทุนค่าอาหารเพิ่มขึ้น และได้กำไรเฉลี่ยต่อตัวลดลง ดังนี้ ไก่กลุ่มที่ 1 จะใช้เวลาเลี้ยงนาน 70 วัน (อายุ 98 วัน) มีน้ำหนักตัวเฉลี่ย 1,602 กรัม อัตราการตาย 3.33% เสียค่าอาหารในการเพิ่มน้ำหนักตัว 1 กก. เท่ากับ 19.12 บาท และได้รับกำไรเฉลี่ย 9.53 บาท/ตัว ส่วนไก่กลุ่มที่ 2 จะใช้เวลาในการเลี้ยงนานถึง 112 วัน (อายุ 140 วัน) ได้น้ำหนักตัวเฉลี่ย 1,550 กรัม อัตราการตาย 7.5 % เสียค่าอาหารในการเพิ่มน้ำหนักตัว 1 กก. เท่ากับ 16.79 บาท และได้รับกำไรเฉลี่ย 12.05 บาท/ตัว

---

\* โครงการวิจัยลำดับที่ 36 - 0513 - 055

1/ ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรี จ.เพชรบุรี

2/ กลุ่มงานวิจัยอาหารสัตว์ กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

# **Performance of Native - Shanghai Chicken under Small Farm Conditions\***

Prachya Prachyalak<sup>1/</sup> Noppawan Chomchai<sup>2/</sup>

## **Abstract**

Performances of backyard crossbred native chicken rearing was investigated using 240 4 - week - old native- shanghai chicks. Twenty chicks each were supplied randomly to 12 farmers and reared in the free - range system with a night shelter. The chicks were supplemented using 2 diets. Group 1 was fed a broiler starter diet mixed with paddy rice (ratio 1: 1, CP 13.5%) and Group 2 was fed only paddy rice (CP 6%) until they had

reached an average body weight of 1.5 kilograms.

Results indicated that native - shanghai chickens could be raised in a free - range system. The high quality diet (group 1X) produced a better growth performance ( $P < 0.01$ ), however, increased feed cost per gain decreased net profit compared to the other group.

---

\* Research Project No. 36 - 0513 - 055

1/ Petchaburi Animal Nutrition Research Center. Petchaburi.

2/ Animal Nutrition Research Section, Animal Nutrition Division.

# การเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเชียงใหม่แบบพื้นบ้าน\*

ปริญญ์ ปริญญลักษณ์<sup>1/</sup> นพวรรณ ชมชัย<sup>2/</sup>

## บทคัดย่อ

การศึกษาการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเชียงใหม่แบบพื้นบ้าน ภายใต้สภาพการเลี้ยงดูของเกษตรกรในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี ดำเนินการโดยการแจกลูกไก่ผสมพื้นเมือง - เชียงใหม่ คละเพศอายุ 4 สัปดาห์ ให้แก่เกษตรกรจำนวน 12 ครอบครัว ๆ ละ 20 ตัว แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 ครอบครัว ทำการเลี้ยงไก่แบบปล่อยให้หาอาหารกินเองในตอนกลางวัน และชั่งคอกในตอนกลางคืน โดยมีการให้อาหารเสริมแก่ไก่กินวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและเย็น เกษตรกรกลุ่มที่ 1 จะให้อาหารเสริมคุณภาพดี คือ อาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อระยะแรกผสมข้าวเปลือกอัตรา 1 : 1 (มีโปรตีนเฉลี่ย 13.5%) ส่วนเกษตรกรกลุ่มที่ 2 จะให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ คือ ข้าวเปลือกล้วน ๆ (มีโปรตีน 6 %) ทำการทดลองจนกระทั่งไก่มีน้ำหนักตัวประมาณ 1.5 กก.

ผลการทดลองปรากฏว่า ไก่ลูกผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเลี้ยงแบบปล่อยได้ โดยในการให้อาหารเสริมคุณภาพดีนั้น จะทำให้ไก่มีการเจริญเติบโตและใช้เวลาในการเลี้ยงดูน้อยกว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ แต่จะทำให้ต้นทุนค่าอาหารเพิ่มขึ้น และได้กำไรเฉลี่ยต่อตัวลดลง ดังนี้ ไก่กลุ่มที่ 1 จะใช้เวลาเลี้ยงนาน 70 วัน (อายุ 98 วัน) มีน้ำหนักตัวเฉลี่ย 1,602 กรัม อัตราการตาย 3.33% เสียค่าอาหารในการเพิ่มน้ำหนักตัว 1 กก. เท่ากับ 19.12 บาท และได้รับกำไรเฉลี่ย 9.53 บาท/ตัว ส่วนไก่กลุ่มที่ 2 จะใช้เวลาในการเลี้ยงนานถึง 112 วัน (อายุ 140 วัน) ได้น้ำหนักตัวเฉลี่ย 1,550 กรัม อัตราการตาย 7.5 % เสียค่าอาหารในการเพิ่มน้ำหนักตัว 1 กก. เท่ากับ 16.79 บาท และได้รับกำไรเฉลี่ย 12.05 บาท/ตัว

---

\* โครงการวิจัยลำดับที่ 36 - 0513 - 055

1/ ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรี จ.เพชรบุรี

2/ กลุ่มงานวิจัยอาหารสัตว์ กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

## คำนำ

ปัจจุบัน การเลี้ยงไก่พื้นเมืองกำลังได้รับความนิยมจากเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น และมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร เนื่องจากไก่พื้นเมืองโตช้า และให้ผลผลิตต่ำ ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยการนำไก่สายพันธุ์อื่นเข้ามาผสมกับไก่พื้นเมืองซึ่งมีด้วยกันหลายสายพันธุ์ อาทิ ไก่พันธุ์โรด พันธุ์บาร์ พันธุ์เซียงไฮ้ เป็นต้น ทำให้ได้ผลผลิตไข่เพิ่มขึ้นและถูกผสมที่ได้มีการเจริญเติบโตดีขึ้น อุดมศรีและคณะ (2533) รายงานไว้ว่า ไก่พันธุ์เซียงไฮ้จะเริ่มให้ไข่ฟองแรกเมื่ออายุ 179 - 180 วัน โดยให้ไข่เฉลี่ย 161 ฟองต่อ 300 วัน ในขณะที่ไก่พื้นเมืองจะให้ไข่เพียง 78 ฟองต่อ 350 วัน เมื่อนำมาผสมพันธุ์กันปรากฏว่า ลูกผสมพื้นเมืองเซียงไฮ้ ที่ได้มีการเจริญเติบโตดีกว่าไก่พื้นเมืองประมาณ 44.43 % และมีรูปร่างลักษณะภายนอกทั่วไปคล้ายกับไก่พื้นเมืองมาก ประญาและคณะ (2533) ได้ทดลองเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเซียงไฮ้ในสภาพฟาร์ม พบว่าระดับโปรตีนในอาหารที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของไก่ โดยไก่ลูกผสมที่เลี้ยงด้วยอาหารโปรตีน 16% ระยะอายุ 0 - 8 สัปดาห์ และ 14% ระยะอายุ 8 - 14 สัปดาห์ มีการเจริญเติบโตดีกว่าการให้อาหารที่มีโปรตีนระดับต่ำกว่านี้ โดยมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยที่อายุ 14 สัปดาห์ เท่ากับ 1,510 กรัม และได้รับผลตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 บาทต่อตัว

## อุปกรณ์และวิธีการ

ใช้ลูกไก่ผสมพื้นเมือง x เซียงไฮ้ คณะอายุ 4 สัปดาห์ จำนวน 240 ตัว ได้รับการจัดวัดขึ้นตามโปรแกรมของกรมปศุสัตว์ แจกให้แก่เกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการจำนวน 12 ครอบครัว ๆ ละ 20 ตัว แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 ครอบครัว เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ทำการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเซียงไฮ้แบบเดียวกันคือ ปล่อยให้หาอาหารกินเองในตอนกลางวัน และรังคอกในตอนกลางคืน โดยมีการให้อาหารเสริมแก่ไก่กินวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและตอนเย็น เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มจะมีการให้อาหารเสริมแตกต่างกันคือ กลุ่มที่ 1 ให้อาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อระยะแรกผสมข้าวเปลือกในอัตรา 1 : 1 (มีโปรตีน 13.5 %) กลุ่มที่ 2 ให้ข้าวเปลือกส่วน ๆ (มีโปรตีน 6%) ทำการเลี้ยงจนกระทั่งไก่มีน้ำหนักตัวประมาณ 1.5 กก. ระหว่างการทดลองบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้ น้ำหนักไก่เมื่อเริ่มทดลองและทุก ๆ 2 สัปดาห์ จนถึงสิ้นสุดการทดลอง ระยะเวลาในการทดลอง ปริมาณอาหารที่กิน อัตรา

การตายของไก่ ต้นทุนค่าอาหาร และรายได้จากการขายไก่ นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบความแตกต่างโดยวิธี Student's t-test

การทดลองนี้ดำเนินการที่หมู่บ้านเกษตรกร ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง พฤษภาคม 2536

## ผลการทดลองและวิจารณ์

### สภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นชาวไทยมุสลิม ประกอบอาชีพหลักในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ (โคเนื้อ-โคนม) มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ยรายละ 11 ไร่ สภาพพื้นที่ดินโดยทั่วไปค่อนข้างแห้งแล้ง ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินทราย เกษตรกรทุกรายเคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่มาก่อน แต่เกิดปัญหาโรคระบาดทำให้ไก่ที่เลี้ยงอยู่เดิมตายหมด และเกษตรกรยังมิได้มีการนำไก่ชุดใหม่เข้ามาเลี้ยงก่อนที่จะเริ่มทำการทดลองในครั้งนี้

### สมรรถภาพการเจริญเติบโตของไก่

ไก่ที่ได้รับอาหารเสริมคุณภาพดี (กลุ่มที่ 1) มีการเจริญเติบโตและมีประสิทธิภาพการใช้อาหารดีกว่าไก่กลุ่มที่ 2 ซึ่งได้รับอาหารเสริมคุณภาพต่ำ อย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ตลอดจนถึงระยะเวลาในการเลี้ยงจนถึงขายส่งตลาดน้อยกว่าด้วย โดยไก่กลุ่มที่ 1 ใช้ระยะเวลาเลี้ยง 40 วัน (อายุ 98 วัน) สามารถทำน้ำหนักตัวได้เท่ากับ 1,602 กรัม มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย 18.77 กรัม/วัน กินอาหารเฉลี่ย 65.28 กรัม/วัน และมีประสิทธิภาพการใช้อาหารเท่ากับ 3.48 ในขณะที่ไก่กลุ่มที่ 2 ต้องใช้เวลาในการเลี้ยงนานถึง 112 วัน (อายุ 140 วัน) สามารถทำน้ำหนักตัวได้เพียง 1,550 กรัม มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย 11.17 กรัม/วัน กินอาหารเฉลี่ย 46.87 กรัม/วัน และมีประสิทธิภาพการใช้อาหารเท่ากับ 4.20 แสดงว่าคุณภาพของอาหารเสริมที่ให้ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของไก่ลูกผสมพื้นเมืองเซียงไฮ้ เช่นเดียวกับการเลี้ยงในสภาพฟาร์ม ซึ่งประญาและคณะ (2533) ได้รายงานไว้ว่า ไก่ลูกผสมพื้นเมืองเซียงไฮ้ที่ได้รับอาหารโปรตีน 16-14 % ในช่วงอายุ 0-8 และ 8 - 14 สัปดาห์ จะมีการเจริญเติบโตดีกว่าไก่พวกที่ได้รับอาหารโปรตีนระดับต่ำกว่านี้ โดยมีน้ำหนักตัวที่อายุ 14 สัปดาห์เท่ากับ 1,510 กรัม ในขณะที่ไก่พวกที่ได้รับอาหารโปรตีน 12 - 10 % มีน้ำหนักตัวที่อายุ 14 สัปดาห์เพียง 1,058 กรัม และจากการทดลองของประญา และคณะ (2537) พบว่าในการให้อาหาร

โปรตีนระดับสูงขึ้น จะสามารถลดระยะเวลาในการเลี้ยงเพื่อขาย ส่งตลาดลงได้ และไก่จะมีการเจริญเติบโตดีกว่าการให้อาหาร โปรตีนระดับต่ำกว่า โดยได้ทดลองให้อาหารโปรตีนระดับ 20 - 18% ในระยะอายุ 0 - 6 และ 6 - 12 สัปดาห์ ปรากฏว่าไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ สามารถทำน้ำหนักตัวที่อายุ 12 สัปดาห์ได้เท่ากับ 1,452 กรัม และเมื่อลดระดับโปรตีนลงมาเป็น 18 - 16 % และ 16 - 14 % ไก่จะมีการเจริญเติบโตลดลงมาด้วย โดยมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยที่อายุ 12 สัปดาห์เท่ากับ 1,368 และ 1,325 กรัม ตามลำดับ

สำหรับอัตราการตายของไก่ทดลองนั้น ปรากฏว่า ไก่กลุ่มที่ 1 มีอัตราการตายเพียง 3.33 % ส่วนกลุ่มที่ 2 จะมีอัตราการตายสูงกว่าคือ 7.50 % โดยการตายของไก่ทั้งสองกลุ่มนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 1 - 2 เดือน ซึ่งเป็นช่วงเดือนแรกของการเลี้ยงของเกษตรกร สาเหตุการตายประการหนึ่งนั้น คาดว่า อาจมีผลมาจากการขาดอาหาร ซึ่งจะทำให้ไก่อ่อนแอและป่วยตายได้ โดยเฉพาะในไก่กลุ่ม 2 ซึ่งได้รับอาหารเสริมคุณภาพต่ำ จะมีอัตราการตายสูงกว่าไก่กลุ่มที่ 1 ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ที่นำไปแจกให้แก่เกษตรกรนั้น จะหาอาหารกินเองไม่ค่อยเก่งเท่าไร ส่วนใหญ่จะอยู่เฉพาะในบริเวณใกล้ ๆ คอกที่เลี้ยงเท่านั้น ประกอบกับในช่วงที่ทำการทดลองนั้นเป็นช่วงฤดูแล้งสภาพโดยทั่วไปค่อนข้างแห้งแล้ง มีอาหารธรรมชาติอยู่ต่ำ ทำให้ไก่กลุ่มที่ 2 ที่ให้ข้าวเปลือกเป็นอาหารเสริมเพียงอย่างเดียว มีบางส่วนได้รับสารอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการ ไก่ตัวที่อ่อนแอจึงป่วยและตายไปส่วนหนึ่ง

#### ผลตอบแทนที่ได้รับ

ถึงแม้ว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพดีจะทำให้ไก่เจริญเติบโตดีกว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำก็ตาม แต่พบว่าอาหารเสริมคุณภาพดีนั้นเริ่ราคาแพงกว่า เมื่อนำมาคำนวณหาต้นทุนค่าอาหารแล้ว ปรากฏว่าไก่กลุ่มที่ 1 มีต้นทุนค่าอาหารเฉลี่ยต่อตัวเท่ากับ 25.13 บาท และต้นทุนค่าอาหารต่อการเพิ่มน้ำหนักตัวเท่ากับ 19.12 บาท/กก. มากกว่าไก่กลุ่มที่ 2 ซึ่งมีต้นทุนค่าอาหารเฉลี่ยต่อตัวเท่ากับ 21.00 บาท และต้นทุนค่าอาหารต่อการเพิ่มน้ำหนักตัวเท่ากับ 16.79 บาท/กก. และเมื่อคำนวณหาผลตอบแทนที่ได้รับ โดยหักเฉพาะค่าอาหารและค่าลูกไก่ออกแล้วก็ ปรากฏว่า ไก่กลุ่มที่ 2 จะมีกำไรมากกว่า คือได้กำไรเฉลี่ยต่อตัวเท่ากับ 12.06 บาท และเกษตรกรกลุ่มที่ 2 จะได้รับกำไรเฉลี่ยครอบครัวละ 200.43 บาท จากการเลี้ยงไก่กลุ่มผสมจำนวน 20 ตัว ส่วนกลุ่มที่ 1 นั้น จะได้กำไรเฉลี่ยเท่ากับ 9.53 บาท/ไก่ 1 ตัว และ

174.25 บาท/ครอบครัว โดยในการขายไก่นั้น เกษตรกรจะเป็นผู้ขายเอง ซึ่งส่วนหนึ่งจะขายให้กับพ่อค้าต่างถิ่นที่มารับซื้อในราคา กก.ละ 30 - 35 บาทและอีกส่วนหนึ่งเกษตรกรจะนำไปขายเองที่ตลาดนัดในราคาสูงกว่านี้เล็กน้อย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาในการเลี้ยงประกอบด้วยแล้ว จะเห็นได้ว่าไก่กลุ่มที่ 1 ใช้เวลาเลี้ยงน้อยกว่ากลุ่มที่ 2 ถึง 42 วัน ถ้าเกษตรกรได้ทำการเลี้ยงไก่ต่อเนื่องไปตลอดทั้งปี เกษตรกรกลุ่มที่ 1 จะสามารถเลี้ยงไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ได้ถึง 3 รุ่น/ปี และได้รับกำไรจากการเลี้ยงไก่เฉลี่ย 522.75 บาทต่อปี (เลี้ยงไก่รุ่นละ 20 ตัว) ในขณะที่เกษตรกรกลุ่มที่ 2 จะเลี้ยงไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ได้เพียง 2 รุ่น/ปี และได้กำไรจากการเลี้ยงไก่เท่ากับ 400.86 บาท/ปี (เลี้ยงรุ่นละ 20 ตัว) ดังนั้น ถ้าคำนึงถึงผลในระยะยาวแล้ว การเลือกให้อาหารเสริมคุณภาพดี จะทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนมากกว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลต่าง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ สามารถนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงเพื่อเพิ่มอาหารโปรตีน หรือเสริมรายได้ในสภาพการเลี้ยงแบบปล่อยได้ เช่นเดียวกับไก่พื้นเมือง และยังมีข้อดีคือเจริญเติบโตได้ดีกว่าไก่พื้นเมือง โดยในการทดลองมีไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ 2 กลุ่มที่ได้รับข้าวเปลือกเป็นอาหารเสริมเพียงอย่างเดียว ซึ่งคล้ายคลึงกับสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรโดยทั่วไปนั้น มีน้ำหนักเฉลี่ยที่อายุ 140 วัน หรือประมาณ 4 เดือน 3 สัปดาห์ เท่ากับ 1,550 กรัม เปรียบเทียบกับการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในหมู่บ้านชนบท ตามรายงานของ สวัสดิ์และคณะ (2531) จะมีน้ำหนักตัวเพียง 1,218 กรัม ที่อายุ 4 เดือนครึ่ง และถ้าหากได้มีการให้อาหารคุณภาพดีขึ้น ไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ ก็มีความสามารถที่จะเจริญเติบโตได้ดีขึ้นมากกว่านี้อีก โดยไก่กลุ่มที่ 1 ซึ่งได้รับอาหารผสมนั้นมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยสูงถึง 1,602 กรัม ที่อายุ 98 วัน หรือประมาณ 3 เดือน 1 สัปดาห์ อย่างไรก็ตาม การนำไก่กลุ่มผสมพื้นเมืองเชียงใหม่ไปเลี้ยงแบบปล่อยนั้น มีข้อเสียคือไก่หากินไม่เก่ง ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากไก่กลุ่มผสมชุดที่ทำการทดลองนั้น ไม่เคยถูกฝึกให้หาอาหารธรรมชาติกินมาก่อนและเมื่อนำไปปล่อยให้เกษตรกรเลี้ยงก็ไม่มีแม่ไก่พื้นเมืองช่วยพาไปหากินหาอาหารกิน คาดว่าถ้าได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนนี้แล้วอาจจะทำให้ได้รับผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้น และเป็นอาชีพเสริมทางเลือกหนึ่งในการนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยเลี้ยงเป็นการเสริมรายได้หรือเพิ่มอาหารโปรตีนได้

## สรุปผลการทดลอง

ผลการทดลองเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่แบบปล่อย โดยเกษตรกรรายย่อยนั้น สรุปได้ดังนี้

1. สามารถนำไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่ ไปเลี้ยงแบบปล่อยให้หาอาหารกินเองได้แต่ควรมีการให้อาหารเสริมแก่ไก่ด้วย
2. การให้อาหารเสริมคุณภาพดี (อาหารไก่เนื้อระยะแรกผสมข้าวเปลือก อัตรา 1 : 1) จะทำให้ไก่เจริญเติบโตดีกว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ (ข้าวเปลือก) โดยสามารถทำน้ำหนักตัวได้เฉลี่ย 1,602 กรัม ที่อายุ 98 วัน แต่จะเสียค่าอาหารเพิ่มขึ้นและได้รับกำไรต่อตัวลดลง โดยได้กำไรเฉลี่ยตัวละ 9.53 บาท
3. การให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ (ข้าวเปลือก) จะทำให้ไก่เจริญเติบโตช้าลง และใช้เวลาในการเลี้ยงดูนานขึ้น โดยไก่จะมีน้ำหนักตัวเฉลี่ย 1,550 กรัม ที่อายุ 140 วัน แต่เสียค่าอาหารลดลงและได้รับกำไรมากกว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพดี โดยได้กำไรเฉลี่ยตัวละ 12.05 บาท

## ข้อเสนอแนะ

การนำไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่ไปเลี้ยงแบบปล่อยนั้น ในระยะแรกควรหาแม่ไก่พื้นเมืองมาคุมฝูง เพื่อช่วยพาลูกไก่ฝึกหาอาหารธรรมชาติกิน และสำหรับถาดเลี้ยงต่อเนื่องเป็นระยะ

ตารางที่ 1 สมรรถภาพการเจริญเติบโตของไก่ลูกผสมพื้นเมือง - เชียงใหม่ที่เลี้ยงโดยเกษตรกร

|                                     | กลุ่มที่ 1         | กลุ่มที่ 2         |
|-------------------------------------|--------------------|--------------------|
| จำนวนไก่ทดลอง, ตัว                  | 120                | 120                |
| ณเริ่มทดลองเฉลี่ย, กรัม             | 288                | 299                |
| ณสิ้นสุดการทดลองเฉลี่ย, กรัม        | 1,602              | 1,550              |
| ระยะเวลาการทดลอง, วัน               | 70                 | 112                |
| อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย, กรัม/วัน | 18.77 <sup>a</sup> | 11.17 <sup>a</sup> |
| ปริมาณอาหารที่กินเฉลี่ย, กรัม/วัน   | 65.28 <sup>a</sup> | 48.87 <sup>a</sup> |
| ประสิทธิภาพการใช้อาหาร              | 3.48 <sup>a</sup>  | 4.20 <sup>a</sup>  |
| อัตราการตาย, %                      | 3.33               | 7.50               |

หมายเหตุ

ตารางที่ 1 กลุ่มที่ 1 (ให้อาหารไก่เนื้อระยะแรกผสมข้าวเปลือกอัตรา 1 : 1

ตารางที่ 1 กลุ่ม 2 (ให้ข้าวเปลือกล้วน)

ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรต่างกันในบรรทัดเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (P < 0.01)

เวลาชยาวนานแล้ว ควรเลือกให้อาหารเสริมคุณภาพดี จะทำให้ได้ปริมาณได้ต่อบ้างกว่าการให้อาหารเสริมคุณภาพต่ำ

## เอกสารอ้างอิง

- ปรัชญา ปริญญลักษณ์ เถลิงศักดิ์ โนนทวงศ์ และนพวรรณ ไชยานุตถกิตติ. 2533. ผลการใช้โปรตีนระดับต่ำในอาหารไก่พื้นเมือง-เชียงใหม่ในสภาพชังกก. วารสารธุรกิจอาหารสัตว์. 7(25) : 19 - 27.
- ปรัชญา ปริญญลักษณ์ นพวรรณ ชมชัย และเถลิงศักดิ์ โนนทวงศ์. 2537. ระดับโปรตีนและพลังงานที่เหมาะสมสำหรับไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่. ประมวลผลการประชุมวิชาการปศุสัตว์ ครั้งที่ 13 ประจำปี 2537 18-21 กรกฎาคม 2537. กรมปศุสัตว์ 225 - 236.
- สวัสดิ์ ธรรมบุตร พิทยา นามแดง และวีรชัย โพธิ์วาระ. 2531. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในระบบของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ไก่พื้นเมืองครั้งที่ 2 17-19 สิงหาคม 2531. สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขอนแก่น 17 - 27.
- อุดมศรี อินทรโชติ ศิริพันธ์ วุฒานุกรณ์ พลัฒา สุวรรณวิธินัย และสวัสดิ์ ธรรมบุตร. 2533. แผนการผสมพันธุ์ผลิตไก่ลูกผสมพื้นเมืองและเชียงใหม่. วารสารสัตว์เศรษฐกิจ. 8 (155) : 20 - 22.

ตารางที่ 2 ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่ของเกษตรกร

|                                           | กลุ่มที่ 1 | กลุ่มที่ 2 |
|-------------------------------------------|------------|------------|
| ปริมาณอาหารที่กินเฉลี่ยต่อตัว, กก.        | 4.57       | 5.25       |
| ราคาอาหารเฉลี่ย, บาท/กก.                  | 5.50       | 4.00       |
| ต้นทุนค่าอาหารเฉลี่ย, บาท/ตัว             | 25.13      | 21.00      |
| ต้นทุนค่าอาหารต่อการเพิ่ม เนตตัว, บาท/กก. | 19.12      | 16.79      |
| ต้นทุนค่าลูกไก่, บาท/ตัว                  | 15         | 15         |
| รวมต้นทุนค่าอาหาร+ค่าลูกไก่, บาท/ตัว      | 40.13      | 36         |
| ราคาไก่ที่ขายได้เฉลี่ย, บาท/ตัว           | 49.66      | 48.06      |
| กำไรที่ได้รับเฉลี่ย, บาท/ตัว              | 9.53       | 12.06      |
| กำไรที่ได้รับเฉลี่ยต่อครอบครัว, บาท/1/    | 174.25     | 200.43     |

1/ คิดต้นทุนเฉพาะค่าอาหารและค่าลูกไก่